

Entrevista a Albert Bastardas. Sociolingüista i professor de la UB

Jordi Manent: En els seus llibres, vostè parla dels conceptes de "principi de funcionalitat" i "glocalització". Expliqui'ns què signifiquen i com hi encaixa, aquí, la llengua catalana.

Albert Bastardas: *El terme 'glocalització', que prenc d'un sociòleg anglès, m'agrada perquè crec que recull el que serà l'esdevenidor. Ni serà totalment global ni totalment local. De fet, ja és el present. Vivim físicament en territoris 'locals' però alhora amb presència constant d'elements que són 'globals' -productes de tot tipus, pel·lícules, webs, notícies, opinions, idees, etc.-, els quals elements són interpretats i usats d'acord amb les idiosincràsies locals, que poden justament alhora ser transformades pel contacte amb tots aquests elements inicialment forasters i d'abast internacional.*

JM: Com incideix tot això en l'àmbit de la llengua?

AB: *Des del punt de vista lingüístic això vol dir que probablement anirem cap a una època en què molts individus no en tindran prou amb les llengües 'locals' per dur a terme les seves activitats comunicatives. De resultes de l'ampliació de les àrees d'interrelació humanes entrem en contacte més o menys assidu amb persones i organitzacions de fora del nostre àmbit cultural tradicional, amb les quals no podem utilitzar les nostres llengües locals. Això vol dir que sorgeix la necessitat de poliglotitzar-se, de saber més llengües a fi de no quedar-se al marge de tot aquest procés de nova interrelació. De fet, en major o menor grau sempre hi ha hagut a Catalunya elits poliglotes que han fet el pont amb l'exterior, però el que pot passar ara és diferent.*

Albert Bastardas en el seu despatx

JM: En quin sentit?

AB: *Ara no només uns quants intel·lectuals, polítics o empresaris volen saber altres llengües -i, en especial, l'anglès- sinó molta més gent, per tal com precisament aquest tipus de coneixements lingüístics poden actuar discriminatòriament en l'accés al món laboral. La percepció de necessitat i utilitat de llengües estrangeres és ara més estesa que mai. De manera que, si realment es vol una igualtat d'oportunitats per als ciutadans i un accés generalitzat al món, cal anar cap a una poliglotització massiva.*

.....
**Tot allò
 que puguin fer
 les llengües 'locals'
 no ho han de fer
 les llengües
 més 'globals'.**
 .....

JM: Això pot obrir altres problemes...

AB: *Certament. Si tothom ja sap una altra llengua o unes altres llengües de les més generals, alguna d'aquestes pot anar fent la totalitat de les funcions comunicatives i deixar sense utilitat les 'locals'. I és aquí on entra en joc, doncs, el que hem anomenat 'principi de funcionalitat'. Davant del perill d'aquesta absorció de funcions per la llengua internacionalment més 'útil' cal postular una distribució de funcions per tal de no deixar sense usos els codis 'locals'. Un possible criteri per a aquesta distribució de funcions - que certament no hauria de ser asimètrica en termes d'estatus, a l'estil de les 'diglòssies'- fóra el principi europeu de 'subsidiarietat'. Traduït al pla lingüístic, aquest principi podria ser alguna cosa com ara "tot allò que puguin fer les llengües 'locals' no ho han de fer les llengües més 'globals'".*

Entrevista feta per
Jordi Manent

Albert Bastardas

JM: I de quina manera és aplicable a la pràctica?

AB: *Del que es tracta és d'evitar les tendències abusives de les llengües globals o grans, les quals tendeixen a una dinàmica de colonització de la comunicació lingüística d'altres grups lingüístics demogràficament menors. Cal, per tant, demanar una conducta sociolingüística ètica per part dels grans grups lingüístics per tal que refrenin les tendències expansionistes i la humanitat, així, pugui viure en l'harmonia lingüística. D'altra banda, els grups més petits s'han de dotar de funcions que, de manera (quasi)exclusiva, siguin realitzades en els seus codis propis. Si l'altra llengua o les altres llengües ho poden fer tot, quina utilitat restarà per a les llengües petites?*

JM: I com hi encaixa aquí el català?

AB: *Si tot això ara ho apliquem a la llengua catalana, és obvi que, com a llengua petita o mitjana, necessita l'aplicació -amb la gradualitat que calgui- del principi de subsidiarietat funcional i de la idea de funcions exclusives. Donat l'estret i permanent contacte amb el castellà i el coneixement d'aquesta llengua per part de pràcticament la totalitat de la població de la Catalunya actual, el català necessitarà esdevenir realment la llengua d'interrelació quotidiana a Catalunya, es vingui d'on es vingui, i es tingui la llengua familiar que es tingui. Les funcions quotidianes i més pròximes, doncs, haurien de ser dutes a terme en la llengua històrica d'aquesta societat, contribuint així a la preservació de la diversitat lingüística del planeta.*

JM: Creu que la globalització pot beneficiar el català, o, contrà-

riament, pot atenallar-lo i fer minvar el seu ús?

AB: *En la globalització, com en qualsevol canvi, hi ha perills i hi ha aspectes positius. Si comencem pels perills, el que em sembla més evident és el reforçament del castellà com a gran llengua d'una part molt important del planeta. I això pot ser negatiu per al català en la mesura en què augmenta la desproporció entre aquestes dues llengües, tan estretament vinculades a Catalunya. Vull dir que aquest augment internacional del castellà -mediàtic, políticoeconòmic, etc.- pot accentuar la percepció de 'minoritat' per part de la població catalanòfona d'origen.*

.....
**La globalització
pot organitzar
lingüísticament
el conjunt
de la humanitat**
.....

JM: Quins serien, doncs, els aspectes positius de la globalització?

AB: *Pot ser positiva per tal com introdueix la necessitat de saber més llengües i la consciència de la necessitat d'organitzar lingüísticament el conjunt de la humanitat, en base a principis ètics de protecció de la diversitat lingüística i de solidaritat dels grans grups lingüístics, respecte dels més petits. El fet de la poliglòtització pot fer que comunitats com la catalana siguin menys exclusivament dependents de la llengua gran més pròxima -com és el castellà- per a les seves relacions i activitats internacionals, i rebaixar, així, la pressió que aquesta llengua exerceix sobre el català.*

JM: Quines possibilitats té la llengua catalana en aquest segle

XXI que, diuen els entesos, farà desaparèixer més de 3000 llengües que encara es parlen?

AB: *Crec que, si se sap fer bé, encara en té moltes de possibilitats. No crec pas que el català sigui una de les que diuen que desapareixeran, tot i que sí que el territori lingüístic tradicional pot quedar escapçat en alguns punts on el procés de substitució pot ser difícil d'aturar.*

JM: No creu que sovint els catalans ens infravalorem quan acceptem l'etiqueta de "llengua minoritària" (amb uns vuit milions de parlants)?

AB: *En part sí. Certament no som dels grups lingüístics més petits i, per tant, hauríem d'aspirar a crear una comunitat lingüística normalitzada i estable. Alhora tampoc no podem deixar de pensar que, per exemple, en el marc europeu només representem a l'entorn d'un 2% de població. Crec que no és cap vergonya ser petit i que, per tant, no hem de viure aquest fet de manera obsessiva i autoflagel·lant. Cal viure-ho amb normalitat intentant tenir continuïtat i participant tant com es pugui en la vida mundial.*